

ผลบังคับทางกฎหมายของใบรับสินค้ากิจการไซโลและห้องเย็น

ในบทที่ผ่านมาได้พิจารณาถึงรูปแบบและคุณลักษณะทางกฎหมายของใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ในทางการค้าทั้งก่อนและหลังมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการกำหนดให้กิจการไซโลและห้องเย็นเป็นกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกันกับกิจการคลังสินค้าและเงื่อนไขควบคุมกิจการดังกล่าว พ.ศ. 2535 ไปแล้ว มีปัญหาว่าเมื่อผู้ฝากนำใบรับของกิจการไซโลและห้องเย็นไปสลักหลังโอนกรรมสิทธิ์หรือสลักหลังจำนำจะมีผลทางกฎหมายอย่างไร คู่กรณีที่เกี่ยวข้องจะบังคับตามสิทธิและหน้าที่ของตนได้เพียงใด ในปัญหาดังกล่าว ในบทนี้จะแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายและความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยเอง โดยแยกพิจารณาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย

ในส่วนนี้เป็นความเห็นของนักกฎหมายเกี่ยวกับใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นก่อนที่จะมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการกำหนดให้กิจการไซโลและห้องเย็นเป็นกิจการคล้ายคลึงกันกับกิจการคลังสินค้า พ.ศ. 2535 โดยให้ความคิดเห็นแตกต่างกันดังนี้

1.1 ความเห็นฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่านิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ฝากกับผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็น คงเป็นไปตามสัญญาฝากทรัพย์สินทั่วไปตามมาตรา 657

ป.พ.พ. ไม่ใช่สัญญาฝากทรัพย์ชนิดพิเศษ คือ การเก็บของในคลังสินค้าเพราะ มีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ในส่วนใบรับสินค้าของกิจการทั้งสอง หากนำไปสลักหลังโอนกรรมสิทธิ์ ก็ต้องยอมรับหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา ของคู่กรณี (THE SANCITY OF CONTRACT) และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (FREEDOM OF CONTRACT) แม้สัญญาดังกล่าวจะไม่มีชื่อคือไม่เข้าลักษณะใน เอกเทศสัญญาในบรรพ 3 หากไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี ของประชาชนแล้ว กฎหมายก็ยอมบังคับให้ผู้รับโอนย่อมมีกรรมสิทธิ์ในสินค้าได้ และหากนำไปสลักหลัง จำนำ คงต้องถือว่าเป็นการจำนำโดยคู่สัญญาตกลงกันให้ บุคคลภายนอกเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินที่จำนำ ¹

1.2 ความเห็นฝ่ายที่สอง เห็นว่าการฝากสินค้าในไซโลและห้องเย็น เป็นการฝากทรัพย์ทั่ว ๆ ไป เอกสารใบรับฝากเป็นเพียงใบรับฝากทรัพย์ ไม่สามารถใช้เป็นหลักฐานเบื้องต้น (Prima Facie Evidence) ได้ว่ารายการ สินค้าตามที่ระบุไว้ในใบรับจะมีสภาพ น้ำหนัก ขนาดหรือปริมาณที่ถูกต้อง แต่จะอาศัยความเชื่อถือระหว่างกันเองมากกว่า ซึ่งต่างจากใบรับของคลังสินค้า และ ใบตราส่งที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้สามารถนำไปโอนเปลี่ยนมือก็มือก็ได้ ใบรับ สินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็น จึงไม่มีสถานะทางกฎหมายที่จะเป็นตราสาร หากมีการนำไปสลักหลังโอนกรรมสิทธิ์ ก็ไม่อาจบังคับได้ตามกฎหมายว่าด้วยการ เก็บของในคลังสินค้า แต่คงต้องพิจารณาว่าเป็นการตกลงซื้อขายกันตาม ม.453 ป.พ.พ. ซึ่งในกรณีดังกล่าวน่าจะเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ซึ่งไม่จำเป็นต้อง ทำสัญญาซื้อขายกันเป็นลายลักษณ์อักษร แต่หากซื้อขายกันมีราคาตั้งแต่ห้าร้อยบาท ขึ้นไป ก็จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ เป็นสำคัญ ซึ่ง

¹ สัมภาษณ์ บัญญัติ สุชีวะ, ที่ปรึกษาศาลฎีกา, 11 มีนาคม 2535.

ใบรับฝากสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็น น่าจะถือว่าเป็นหลักฐานเป็นหนังสือ เพราะมีผู้โอนลงลายมือชื่อเป็นผู้ต้องรับผิดชอบตามสัญญาไว้แล้ว หรือได้วางประกันหรือชำระหนี้บางส่วน ก็สามารถฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ แม้สัญญาซื้อขายดังกล่าวไม่ใช่สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด เพราะจะต้องมีการหมาย หรือนับซึ่งดวง วัด หรือคัดเลือกหรือทำโดยวิธีอื่น เพื่อให้บังคับทรัพย์สินนั้นออกเป็นแน่นอนแล้ว (มาตรา 460 วรรค 1 ป.พ.พ.) กรรมสิทธิ์จึงจะโอนเป็นของผู้ซื้อ หากมีการนำไปสลักหลังจำหน่ายไม่ใช่การจำหน่ายสิทธิที่มีตราสารตามมาตรา 750 ป.พ.พ. เพราะคำว่าตราสารในที่นี้ควรหมายถึงตราสารที่ใช้แทนสิทธิหรือทรัพย์สินซึ่งตรงกับคำแปลภาษาอังกฤษ ที่ใช้คำว่า "A right represented by a written instrument " และตราสารนั้นต้องเป็นเอกสารที่มีกฎหมายรับรองถึงลักษณะ และฐานะของเอกสารนั้นไว้ด้วยแต่ใบรับฝากของกิจการไซโลและห้องเย็น เป็นเพียงเอกสาร (DOCUMENT) ที่แสดงถึงการรับฝากทรัพย์สินนั้น แต่อย่างไรก็ตามก็อาจถือว่าเป็นการตกลงให้บุคคลที่สามดูแลทรัพย์สินแทนผู้รับจำหน่ายคือเป็นการจำหน่ายตามมาตรา 749 ป.พ.พ.²

1.3 ความเห็นฝ่ายที่สาม เห็นว่าการฝากสินค้าในไซโลและห้องเย็นเป็นการฝากทรัพย์สินทั่วไปเพราะคู่กรณีไม่ได้มีการออกเอกสารและปฏิบัติต่อกันตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บของในคลังสินค้า แม้จะมีการสลักหลังใบรับสินค้าเพื่อโอนกรรมสิทธิ์สินค้า คงต้องถือว่าเป็นการซื้อขายสินค้ากัน ตามหลักเรื่องสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ทั่วไป หรือหากเป็นการให้โดยเสน่หาก็กต้องพิจารณาตามมาตรา 521 ป.พ.พ. หรือ หากเป็นกรณีผู้รับโอนตกลงรับชำระหนี้ด้วยสิ่งของ

² สัมภาษณ์ กมล สนธิเกษตรริน, ที่ปรึกษากฎหมาย บริษัท ยูไนเต็ดไทยชิปปิง จำกัด, 11 มีนาคม 2535.

แทนเงินที่ผู้โอนกู้ยืมก็ต้องพิจารณาตามมาตรา 656 วรรค 2 ป.พ.พ. เป็นต้น เมื่อสลักหลังใบรับสินค้าเพื่อจำหน่ายสินค้าก็ไม่สามารถนำหลักกฎหมายและผลบังคับตามลักษณะ 14 ว่าด้วยการเก็บของในคลังสินค้ามาใช้ได้เพราะไม่ใช่การจำหน่ายใบประทวนสินค้าแต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการส่งมอบใบรับสินค้าให้แก่ผู้รับจำหน่าย ก็ถือได้ว่าเป็นการจำหน่ายสิทธิที่มีตราสารตามมาตรา 750 ป.พ.พ. แล้วเพราะสิทธิซึ่งมีตราสารหมายความถึงสิทธิเรียกร้องอันใดอันหนึ่ง ซึ่งมีเอกสารเป็นหลักฐานเป็นหนังสือก็เป็นตราสารที่จำหน่ายได้ ดังนั้นเมื่อใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเป็นหลักฐานของการฝากทรัพย์ก็สามารถนำมาจำหน่ายตามมาตรานี้ได้³

1.4 ความเห็นฝ่ายที่สี่ เห็นว่าการฝากทรัพย์ในไซโลและห้องเย็นเป็นการฝากทรัพย์ทั่วไป เพราะคู่กรณีไม่ได้ออกเอกสารใบรับสินค้าและไม่ได้ปฏิบัติซึ่งกันและกันเหมือนเช่นกิจการคลังสินค้า จึงไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายด้วยเก็บของในคลังสินค้า แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ฝากได้สลักหลังโอนใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเท่ากับผู้ฝาก (ผู้โอน) มีเจตนาที่จะโอนกรรมสิทธิ์และผู้รับโอนก็มีเจตนาที่จะรับโอนกรรมสิทธิ์เข้าลักษณะเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันถึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ตามมาตรา 306 ป.พ.พ. โดยเห็นว่าเมื่อผู้ฝากได้สลักหลังโอนใบรับสินค้าและลงลายมือชื่อผู้โอน ก็ถือได้ว่าได้มีการทำเป็นหนังสือแล้วแม้ผู้รับโอนไม่ได้ลงลายมือชื่อของผู้รับโอนด้วยก็ถือว่าสมบูรณ์แล้วเพราะการโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะเจาะจงไม่ใช่สัญญา เมื่อผู้โอนได้แสดงเจตนาโอนและผู้รับโอนได้แสดงเจตนารับโอนไม่ว่าโดยตรงหรือปริยาย ก็ถือได้ว่าเป็นการโอนโดย

³ สัมภาษณ์ จิตติ ดิงค์ภักดิ์, ศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 13 มีนาคม 2535.

สมบูรณ์แล้ว ส่วนการจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้กฎหมายหรือบุคคลภายนอกได้หรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาต่างหากจากกันไป ส่วนปัญหาที่ว่าเมื่อมีการสลักหลังเพื่อจำหน่ายสินค้า เห็นได้ว่าเป็นการจำหน่ายสินค้าที่มีตราสาร ตามมาตรา 750 โดยเห็นว่าใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเป็นตราสารที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของสินค้าได้ตามความเป็นจริง เพราะการจะนำสินค้าเข้าฝากหรือนำออกจากไซโลหรือห้องเย็นก็ต้องใช้ใบรับนี้ เอกสารใบรับจึงใช้แทนหรือแสดงถึงตัวสินค้าแม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้ก็สามารถนำมาจำหน่ายได้ แต่ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 750 บ.พ.พ. ด้วยคือต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำหน่ายไปยังผู้ประกอบการกิจการไซโลและห้องเย็นด้วย⁴

1.5 ความเห็นฝ่ายที่ห้า เห็นว่าการฝากเก็บสินค้าในไซโลและห้องเย็น เป็นการฝากทรัพย์ทั่วไป ส่วนการสลักหลังโอนใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็น เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงตามมาตรา 306 บ.พ.พ. โดยมีเหตุผลเช่นเดียวกับฝ่ายที่สี่ แต่การสลักหลังใบรับสินค้าเพื่อจำหน่ายสินค้านั้น ไม่น่าเป็นการจำหน่ายสิทธิที่มีตราสาร เพราะการเป็นตราสารต้องมีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิ มีลูกหนี้จะต้องส่งมอบทรัพย์หรือใช้เงินตามตราสารนั้น ๆ และต้องเป็นตราสารที่มีกฎหมายรับรองไว้ด้วย ไม่ใช่เป็นเอกสารอื่นเป็นหลักฐานแห่งหนี้ ดังเช่นใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็น หากจะเป็นการจำหน่ายก็เป็นการจำหน่ายตามมาตรา

⁴ สัมภาษณ์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 17 มีนาคม 2535

749 ป.พ.พ. คือเป็นการจำหน่ายโดยให้บุคคลที่สามเป็นผู้ดูแล^๕

ส่วนที่ 2 ความเห็นของผู้ทำวิจัย

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นประกอบหลักกฎหมาย เพื่อแสดงถึงผลทางกฎหมายของการสลักหลังใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเพื่อโอนกรรมสิทธิ์และจำหน่ายสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลและห้องเย็นว่าจะมีผลทางกฎหมายระหว่างคู่กรณีและบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างใดบ้าง โดยแยกพิจารณาออกเป็นออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

2.1 ผลทางกฎหมายก่อนที่จะมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการกำหนดให้กิจการไซโลและกิจการห้องเย็นเป็นกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกันกับกิจการคลังสินค้าและเงื่อนไขควบคุมกิจการดังกล่าว พ.ศ. 2535

2.1.1 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้ฝากกับผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็น (ผู้รับฝาก)

ใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเป็นเอกสารซึ่งเกิดจากบุคคลหนึ่งนำสินค้าไปฝากไว้กับผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็น เพื่อดำเนินการเก็บรักษาและปรับปรุงคุณภาพโดยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรักษาและค่าบำเหน็จในการเก็บรักษา ใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นที่ออกให้แก่ผู้ฝากจะมี

^๕ สัมภาษณ์ คณิง ภาไชย, ที่ปรึกษากฎหมาย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, 25 มีนาคม 2535 และประมุข สวัสดิมิงคผล, ที่ปรึกษากฎหมาย ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด 16 มีนาคม 2535.

เพียงฉบับเดียว ต่างจากกิจการคลังสินค้าซึ่งจะออกตราสารให้แก่ผู้ฝาก 2 ฉบับ คือใบรับของคลังสินค้า และใบประทวนสินค้าแม้ในทางปฏิบัติจะมีการนำใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นใบสลักหลังโอนกรรมสิทธิ์และจำหน่ายได้ แต่ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. ลักษณะ 14 ว่าด้วยการเก็บของใบคลังสินค้า จึงถือไม่ได้ว่าผู้ฝาก กับผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็นจะมีนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บของในคลังสินค้า คงมีนิติสัมพันธ์กันตามเรื่องฝากทรัพย์ทั่วไปตามมาตรา 657 ป.พ.พ. ซึ่งบัญญัติว่า "อันฝากทรัพย์นั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้ฝากส่งมอบทรัพย์สินให้แก่อีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับฝากและผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาแห่งตนแล้วจะคืนให้ "ซึ่งโดยทั่วไปจะมีนิติสัมพันธ์กันดังนี้

ก. หน้าที่ผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็น (ผู้รับฝาก)

(1) ต้องใช้ความระมัดระวังในการส่งมอบทรัพย์สินซึ่งในกรณีของผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็น จะต้องใช้ระดับความระมัดระวังตามมาตรา 659 วรรค 3 ป.พ.พ. ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าและผู้รับฝากเป็นผู้มีวิชาชีพเฉพาะกิจการค้าขายหรืออาชีพอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จำต้องใช้ความระมัดระวังใช้ฝีมือเท่าที่เป็นธรรมดาจะต้องใช้และสมควรจะต้องใช้ในกิจการค้าขาย หรืออาชีพอย่างนั้น มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยในเรื่องนี้ไว้คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2920/2522 ซึ่งว่าวินิจฉัยว่า จำเลยรับเก็บรักษาลำไยในห้องเย็นของจำเลยจำเลยเป็นผู้มีวิชาชีพเฉพาะกิจการค้าห้องเย็น ต้องใช้ความระมัดระวังและฝีมืออันเป็นธรรมดาและสมควรในกิจการห้องเย็น จำเลยใช้ความเย็นไม่พอ ลำไยของโจทก์เน่าเสีย จำเลยต้องใช้ค่าเสียหาย

(2) ต้องเก็บรักษาทรัพย์สินที่ฝากด้วยตนเอง ห้ามใช้สอยหรือให้บุคคลอื่นใช้สอยทรัพย์สินที่ฝากโดยผู้ฝากไม่ได้อนุญาต (มาตรา 660

ป. พ. พ.)

(3) หากมีบุคคลภายนอกกล่าวอ้างว่ามีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ฝากและยื่นฟ้องผู้รับฝากหรือยึดทรัพย์สินนั้น ผู้รับฝากต้องรีบบอกกล่าวแก่ผู้ฝาก (มาตรา 666 ป. พ. พ.)

(4) หน้าที่ต้องคืนทรัพย์สินที่ฝาก รวมทั้งดอกผลอันเกิดจากทรัพย์สินที่ฝาก

ข. หน้าที่ของผู้ฝาก

(1) หน้าที่เสียค่าใช้จ่ายในการคืนทรัพย์สินที่ฝากยกเว้นจะตกลงเป็นอย่างอื่น

(2) หน้าที่เสียค่าใช้จ่ายอันควรเกิดการบำรุงรักษาทรัพย์สินซึ่งฝาก ยกเว้นจะตกลงเป็นอย่างอื่น

(3) หน้าที่เสียค่าบำเหน็จในการเก็บรักษาเมื่อเวลารับคืนทรัพย์สินที่ฝาก ยกเว้นจะตกลงเป็นอย่างอื่นว่าให้มีการชำระเมื่อใด

ค. สิทธิของผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็น

(1) ผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็นชอบที่ยึดหน่วงทรัพย์สินซึ่งฝากไว้ได้จนกว่าจะได้รับเงินบรรดาหนี้ที่ค้างชำระเกี่ยวด้วยการฝากทรัพย์สินนั้น

(2) มีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการยึดหน่วงทรัพย์สิน

มีข้อสังเกตว่าผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็นมีบุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์สำหรับเอาค่าใช้จ่าย เพื่อการรักษาสังหาริมทรัพย์และค่า

ใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างอื่นได้เสียไปเพื่อที่จะสงวนสิทธิหรือบังคับสิทธิอันเกี่ยวข้องกับสิทธิ
 ทรัพย์สินด้วย (ม. 269ป.พ.พ.) โดยผู้ทรงบุริมสิทธิย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิเหนือ
 ทรัพย์สินของผู้ฝากในการที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้อื่น
 (มาตรา 251 ป.พ.พ.) หากมีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามายึดทรัพย์สินที่ฝากไว้ออก
 ขายทอดตลาดผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็นก็ยื่นคำร้องต่อศาลให้นำเงินที่
 ได้มาชำระเป็นค่ารักษาทรัพย์สินให้แก่ตนก่อนได้ความมาตรา 289 ป.วิ.พ.

2.1.2 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้โอนและผู้รับโอน

ตามที่กล่าวมาในบทที่ 3 แล้วว่าใบรับสินค้าไม่ใช่เอกสารแห่ง
 สิทธิหรือตราสารที่กฎหมายรับรองการที่ผู้ฝากสลักหลังใบรับสินค้าของกิจการไซโล
 และห้องเย็น เพื่อโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าจึงไม่ใช่เป็นการโอนสิทธิ เรียกร้องใน
 หนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสิ่งตามมาตรา 309 ป.พ.พ. หากจะพิจารณาว่าเป็น
 การตกลงซื้อขายกันก็ยังไม่สนิทใจนัก เพราะคู่กรณีมีเจตนาที่จะใช้เอกสารใบรับ
 สินค้าแทนตัวสินค้า เมื่อผู้ใดเป็นผู้รับโอนก็สามารถนำเอาเอกสารนี้ไปเวนคืนต่อ
 ผู้ประกอบการเพื่อรับสินค้าออกมาได้ โดยผู้ฝากไม่ต้องดำเนินการอย่างใดอีก
 หากแปลว่าเป็นการตกลงซื้อขายสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลหรือห้องเย็นใบรับสินค้า
 นั้นก็จะมีประโยชน์อันใดเลย ไม่มีความจำเป็นประการใดที่จะต้องสลักหลัง
 และส่งมอบให้แก่กันและกัน ซึ่งการแปลความดังกล่าวจะเป็นการขัดต่อจารีต
 ประเพณีในวงการค้าที่ต้องการใช้ประโยชน์จากเอกสารดังกล่าว และหากจะ
 แปลว่าการสลักหลังและส่งมอบใบรับสินค้าและห้องเย็นเป็นสัญญาอย่างหนึ่งไม่มี
 ชื่อในบรรพ 3 ป.พ.พ. ก็คงไม่ถูกต้องนักด้วยเหตุผลอย่างเดียวกัน

ผู้เขียนจึงมีความเห็นเช่นเดียวกับความเห็นที่ว่า การสลักหลังใบรับ
 สินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเพื่อโอนกรรมสิทธิ์สินค้านั้น เป็นการโอน

สิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะเจาะจง ตาม ม.306ป.พ.พ. ซึ่งบัญญัติว่า "การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้หนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจงนั้นถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่ง การโอนหนี้ นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ แต่เมื่อได้บอกกล่าว การโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้นคำบอกกล่าวหรือ ความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจแก่ผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่น เสีย แต่ก่อนได้รับคำบอกกล่าว หรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซ้ ลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้น จากหนี้"

ตามหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ที่กล่าวมา ข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระโดย เฉพาะเจาะจงต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด และแบบที่กล่าวมานั้นเป็นแบบ ของนิติกรรม ซึ่งหากมิได้ให้ทำถูกต้องตามแบบผลจะเป็นโมฆะตามที่กำหนดไว้ใน เรื่องนิติกรรม มาตรา 115 ป.พ.พ. อันมีผลให้การโอนนั้นสิ้นผลไม่อาจใช้ บังคับได้ แบบตามมาตรา 306 นี้เป็นแบบการโอนสิทธิเรียกร้องทางนิติกรรม ซึ่งอาจจะแยกอธิบายออกได้เป็น 2 ตอนดังนี้ คือ

ตอนแรก การโอนระหว่างเจ้าหนี้เดิมกับผู้รับโอนต้องทำเป็นหนังสือ ซึ่งแตกต่างกับการโอนสังหาริมทรัพย์ ที่ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือเพียงแต่ส่งมอบ ตัวทรัพย์ก็เป็นอันใช้ได้ แต่การโอนสิทธิเรียกร้องนั้นหากไม่มีการทำเป็นหนังสือ แต่แรกก็จะทำให้ไม่มีผลเป็นการโอนสิทธิเกิดขึ้น แม้จะได้มีการบอกกล่าวเป็น หนังสือแก่ลูกหนี้ หรือลูกหนี้ยินยอมก็ไม่เป็นผล

ลักษณะของหนังสือโอนสิทธิ เรียกร้อง ระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอนนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้เฉพาะว่าต้องมีข้อความอะไรบ้างในหนังสือนั้น แต่เป็นที่เข้าใจกันได้ว่าต้องมีข้อความแสดงเจตนาการโอนสิทธิ เรียกร้องระหว่างใคร ซึ่งเป็นผู้โอนกับใครซึ่งเป็นผู้รับโอน และรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิ เรียกร้องนั้น รวมทั้งวันโอนสิทธิ เรียกร้อง ปัญหาสำคัญคือ เฉพาะผู้โอนเท่านั้นที่ลงลายมือชื่อ จะเพียงพอหรือไม่ ส่วนผู้รับโอนเพียงแต่แสดงเจตนา เข้าถือสิทธิอย่างเดียว จะมีผลให้การโอนสิทธิ เรียกร้องนั้นสมบูรณ์หรือไม่

ในเรื่องนี้มีคำพิพากษาฎีกาหลายเรื่อง เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1893/2512, 1802/2518, 985/2524 และ 1947-1950/2524 ได้วางหลักไว้ว่าการโอนสิทธิ เรียกร้องตามมาตรา 306 ป.พ.พ. ผู้โอนลงลายมือชื่อ ฝ่ายเดียวก็พอแต่ได้มีนักกฎหมายบางท่านเช่น ท่านอาจารย์จิตติ ดิงศภักดิ์ ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ไว้ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 985/2524 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1947-1950/2524 ว่า "วิเคราะห์แบบของการโอนสิทธิ เรียกร้องตามมาตรา 306 คือ โอนสิทธิเป็นนิติกรรม 2 ฝ่าย มีผู้โอนกับผู้รับโอน แสดงเจตนา 2 ฝ่าย แสดงเจตนายินยอมแสดงออกมาเป็นหนังสือ ซึ่งตามมาตรา 9 ต้องลงลายมือชื่อของผู้ทำหนังสือ คือ ทั้งผู้โอนและผู้รับโอนไม่ใช่มีแต่ลายมือชื่อผู้โอนฝ่ายเดียว คำอธิบายนิติกรรมและหนี้โดย ดร.จิต เศรษฐบุตร พิมพ์ครั้งที่ 2พ.ศ. 2522 ข้อ 734 เทียบฎีกาที่ 1893 / 2512 และฎีกาที่ 1802/ 2518 ที่วินิจฉัยลงความเห็นโดยอาศัยเพียงคำว่า "โอนหนี้" ว่าผู้โอนลงลายมือชื่อฝ่ายเดียวก็ใช้ได้นั้นไม่มีหลัก จะกลายเป็นว่าให้สังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 525 เข้าชื่อตามมาตรา 572 จำนองตามมาตรา 714 ลงลายมือชื่อผู้ให้ ผู้เข้าชื่อ ผู้จำนำฝ่ายเดียวก็ถูกแบบใช้ได้แล้วซึ่งไม่เคยเห็นมีใครว่าเป็นเช่นนั้น จะเรียกว่าให้หรือสัญญาให้ก็เป็นนิติกรรม 2 ฝ่ายอันเดียวกัน การโอน

หนังสือสัญญาโอนหนี้ การลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเดียวเป็นได้แต่หลักฐานเป็นหนังสือ ซึ่งกฎหมายระบุเป็นกรณี ๆ ไป ที่มาตรา 1129 วรรค 2 บัญญัติว่าหนังสือโอนหนี้ต้องลงลายมือชื่อผู้โอนกับผู้รับโอนก็เป็นการถูกต้องตามแบบของหนังสือที่เป็นนิติกรรม 2 ฝ่ายและที่ต้องบัญญัติถึงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอนก็เพราะให้มีพยานอย่างน้อยคนหนึ่งรับรองลายมือชื่อนั้นๆ ด้วยมิใช่เฉพาะนิติกรรม 2 ฝ่ายที่โอนหนี้เท่านั้นที่ต้องลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย นิติกรรม 2 ฝ่ายอื่นไม่ลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่ายก็ถูกแบบ "

แต่ก็ได้มีผู้ให้ความเห็นท้ายหมายเหตุของท่านอาจารย์จิตติข้างต้นใช้หัวข้อว่า"นานาวิพากษ์" โดย "ศานติ" ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การโอนสิทธิเรียกร้องในลักษณะการโอนหนี้ อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 บัญญัติว่า ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือย่อมไม่สมบูรณ์ ก่อนหน้าคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยเป็นแบบอย่างไว้แล้วตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1893/2512 ว่าการโอนหนี้ตามมาตรา 306 ทำหนังสือโอนลงชื่อผู้โอนฝ่ายเดียวก็สมบูรณ์ จริงอยู่การโอนหนี้มิใช่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว โดยต้องมีผู้โอนและผู้รับโอนเป็นสัญญาระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอน แต่การแสดงเจตนาเสนอสนองถูกต้องตรงกันจนเกิดเป็นสัญญานั้น กฎหมายมิได้บังคับว่าผู้แสดงเจตนาจะต้องลงชื่อด้วยกันทุกฝ่ายเสมอไป หนังสือโอนหนี้เป็นแบบของนิติกรรมมิใช่องค์ประกอบของการแสดงเจตนา เมื่อผู้โอนกับผู้รับโอนตกลงโอนหนี้ให้กันและผู้โอนลงชื่อในหนังสือโอนหนี้ การโอนย่อมสมบูรณ์ตามมาตรา 306 หากจำเป็นต้องให้ผู้รับโอนลงชื่อด้วยไม่ชื่อหนังสือโอนหนี้ก็บอกลักษณะในตัวอยู่แล้วว่าเป็นหนังสือของผู้โอน หากกฎหมายประสงค์จะให้ลงชื่อทั้งสองฝ่าย ต้องบัญญัติไว้ดังเช่นการโอนหุ้นชนิดระบุชื่อ ซึ่งมาตรา 1129 บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน สมมติว่าเจ้า

ผู้อยู่ต่างประเทศตกลงโอนหนี้ให้แก่ผู้รับโอนซึ่งอยู่ในประเทศไทย หากหนังสือโอนหนี้จะต้องลงชื่อด้วยกันทั้งสองฝ่าย ย่อมจะเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปหรือมาเพื่อทำหนังสือโอนหนี้ ค่าพิพากษาของศาลฎีกาจึงช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องได้

ส่วนผู้เขียนเองมีความเห็นว่า การโอนสิทธิเรียกร้องไม่น่าจะต้องลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่ายเพราะผู้โอนนั้นเป็นผู้ต้องถูกบังคับจากการโอนสิทธิเรียกร้องแม้ผู้รับโอนลงชื่อไป ผู้รับโอนก็ไม่เสียสิทธิที่ตนมีต่อผู้โอนไป แต่กลับได้รับประโยชน์ที่มีต่อลูกหนี้ของผู้โอนเพิ่มขึ้น เท่ากับว่าหนังสือโอนสิทธิเรียกร้องทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้รับโอนมากกว่าเมื่อผู้เสียประโยชน์ คือ ผู้โอนได้ลงชื่อไว้แล้ว ก็ยอมเชื่อถือได้ ดังนั้น จึงเป็นนิติกรรมที่ทำได้ฝ่ายเดียวก็มีผลบังคับตามกฎหมายแล้ว

ในส่วนของใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเมื่อผู้ฝากได้สลักหลังโอนกรรมสิทธิ์โดยระบุวันที่โอน จำนวนสินค้าที่โอนชื่อผู้รับโอนและลงลายมือชื่อผู้โอนแต่เพียงฝ่ายเดียวในใบรับสินค้า ก็ถือว่าได้ทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ใน ม.306 ป.พ.พ. แล้ว

ตอนสอง ต้องมีการบอกกล่าวแก่ลูกหนี้หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมโดยทำเป็นหนังสือการโอนสิทธิเรียกร้องนั้น นอกจากจะต้องมีหลักฐานแสดงการโอนเป็นหนังสือในตอนแรกแล้วยังไม่เพียงพอในการใช้บังคับหากจำต้องมีการบอกกล่าวเป็นหนังสือให้ลูกหนี้ทราบ หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือด้วย เพราะถ้าไม่มีการบอกกล่าวหรือการให้ความยินยอมของลูกหนี้ กฎหมายระบุว่าไม่อาจใช้ยึดลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้ เหตุผลที่ให้มีการบอกกล่าวหรือให้ความ

ยินยอมนี้ก็เพื่อประสงค์จะคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริตโดยทั่วไปเพราะหากเจ้าหนี้โอนสิทธิให้ใครโดยลูกหนี้ไม่ทราบ แล้วผู้รับโอนจะมาเรียกร้องสิทธิโดยลูกหนี้ไม่ทราบก็ไม่ถูกต้องนัก หรือกรณีที่ผู้โอนมีเจ้าหนี้รายอื่นและเจ้าหนี้รายนั้นจะใช้สิทธิของผู้โอนบังคับชำระหนี้เอาที่ลูกหนี้ การที่ลูกหนี้จะอ้างว่าสิทธิเรียกร้องได้ถูกโอนไปแล้วก็ควรมีหลักฐานตรวจสอบและระบุวันที่โอนสิทธิ หรือหากลูกหนี้ไม่ทราบการโอนแล้วชำระหนี้แก่ผู้โอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมไปลูกหนี้ย่อมหลุดพ้น ผู้รับโอนอาจได้รับความเสียหายจากการนั้นได้ ดังนั้นกฎหมายจึงจำต้องวางหลักเรื่องการบอกกล่าวและการให้ความยินยอมขึ้นมา

ตามหลักกฎหมายแพ่งไทยนั้นหลักการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นตราบใดที่ยังไม่มีการบอกกล่าวลูกหนี้ หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมการโอนนั้นก็ใช้บังคับบุคคลภายนอกไม่ได้ ผู้โอนจึงอาจโอนสิทธิให้ผู้อื่นได้และผู้อื่นก็อาจรับโอนไว้ได้ หลักของมาตรา 306 ของกฎหมายแพ่งไทยคล้ายกับกฎหมายแพ่งของอังกฤษว่า ผู้ใดบอกกล่าวหรือลูกหนี้ให้ความยินยอมก่อนรายอื่น ผู้นั้นมีสิทธิดีกว่า โดยไม่คำนึงว่าได้รับโอนเป็นคนแรกหรือคนหลัง ถ้าเป็นการโอนภายหลังที่ได้บอกกล่าวลูกหนี้หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมแล้ว สิทธิของผู้โอนย่อมไม่มีแล้วในขณะที่โอน ผู้รับโอนย่อมไม่ได้สิทธิได้เนื่องจากผู้รับโอนคนอื่นมีสิทธิดีกว่า ผู้รับโอนคนนั้นต้องไปเรียกร้องกับผู้โอนเอง^๕

^๕ ไกวัล คุ้มวัฒนะ, "ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการโอนสิทธิเรียกร้อง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2528 หน้า 83.

ลักษณะของคำบอกกล่าวที่ทำเป็นหนังสือนั้น กฎหมายก็ได้ระบุว่า จะต้องมียุติความอะไรบ้าง แต่เป็นที่เข้าใจกันได้ว่า ควรมียุติความในหนังสือว่าได้ โอนสิทธิเรียกร้องไปแล้วและควรระบุว่าใครเป็นผู้โอนและเป็นผู้รับโอน ส่วนใครจะเป็นผู้บอกกล่าวนั้น นักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าทั้งผู้โอนและผู้รับโอนบอกกล่าวได้ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสอง^๑

ในทางปฏิบัติเมื่อผู้ฝากมีความประสงค์จะสลักหลังใบรับสินค้าของกิจการ ไซโลและห้องเย็น เพื่อโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลหรือห้องเย็นก็จะมีจดหมายแจ้งไปยังผู้ประกอบการก่อน หากผู้ประกอบการไม่ขัดข้องก็จะตอบให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้ฝากทราบอีกครั้งหนึ่งซึ่งเท่ากับผู้ประกอบการซึ่งเป็นลูกหนี้ตามสัญญาฝากทรัพย์ได้ในความยินยอมแล้ว มีปัญหาที่น่าพิจารณาคือหากเป็นใบรับของคลังสินค้าเมื่อผู้ฝากสลักหลังโอนให้แก่ผู้รับโอน ผู้รับโอนสามารถสลักหลังโอนต่อได้ในลักษณะของตราสารเปลี่ยนมือแต่หากเป็นใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นซึ่งโดยปกติผู้รับโอนจะไม่สลักหลังใบรับสินค้าฉบับเดิมที่ให้แก่ผู้รับโอนคนใหม่แต่จะไปขอออกใบรับสินค้าฉบับใหม่มาก่อน แล้วจึงสลักหลังโอนต่อไป แต่กรณีจะเป็นเช่นไรก็ตามก็ถือว่าเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแต่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงเช่นกัน

มีปัญหาว่า เมื่อผู้ฝากได้โอนสิทธิเรียกร้องในตัวสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลหรือห้องเย็นกรรมสิทธิ์จะโอนมายังผู้รับโอนเมื่อใด เพราะสินค้าที่ฝากอยู่ในไซโล และห้องเย็นเป็นประเภทสังกมทรัพย์ (Fungible Things) อาจใช้ของอันอื่นเป็นประเภทและชนิดเดียวกัน โดยมีปริมาณเท่ากันแทนได้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89.

สินค้าที่ฝากไว้จะอยู่รวมกันและมีปริมาณมากผู้รับโอนไม่มีโอกาสทราบได้ว่าเป็น ส่วนไหนหรือกองไหนคงทราบแต่คุณภาพและปริมาณตามที่กำหนดไว้ในใบรับสินค้า เท่านั้น จะถือว่ากรรมสิทธิ์โอนมาตั้งแต่เมื่อทำหนังสือการโอนหรือเมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้คงไม่ถูกต้องเพราะ เป็น เรื่องของแบบนิติกรรมและ เกี่ยวกับข้อต่อสู้ของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนได้หรือไม่เท่านั้น

ในกรณีนี้สินค้าที่ฝากไว้ในไซโลและห้อง เย็นยังไม่ได้เป็นทรัพย์สินเฉพาะ สิ่งการจะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งเมื่อใดนั้นต้องพิจารณาจากมาตรา 195 วรรค 2 ป.พ.พ. ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าลูกหนี้ได้กระทำการอันตนจะพึงต้องทำเมื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นทุกประการก็ดี หรือ ถ้าลูกหนี้ได้เลือกกำหนดทรัพย์สินที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้ก็ดี ท่านว่าทรัพย์สินนั้นจึงเป็นวัตถุแห่งหนี้จำเดิมแต่เวลานั้นไป" จากบทบัญญัตินี้หากผู้ประกอบการซึ่งเป็นลูกหนี้หรือผู้รับโอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้ได้ แยกสินค้าที่อยู่ในไซโลหรือห้อง เย็นออกมาต่างหากตามปริมาณที่กำหนดแล้วสินค้า เหล่านั้นย่อมเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ซึ่งผลทางกฎหมายของการเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง หากจะเทียบเคียงกันเรื่องซื้อขายตามมาตรา 460 วรรค 1 ป.พ.พ. กรรม- สิทธิ์ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อแล้วเช่นเดียวกับในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อัน พึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงในกรณีที่เป็นสินค้า กรรมสิทธิ์ ย่อมโอนไปยังผู้รับโอนเมื่อเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งแล้วแม้ผู้รับโอนจะยังไม่ได้ขนส่ง ไปก็ตาม ซึ่งจะมีผลตามมาเกี่ยวกับเรื่องภัยพิบัติตามมาตรา 370 ป.พ.พ. และ การชำระหนี้ตกเป็นพันวิสัยตามมาตรา 218 และ 219 ป.พ.พ. อีกด้วย

2.1.3 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้รับโอนและผู้ประกอบกิจการไซโล และห้องเย็น

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็น

เป็นลูกหนี้ตามสัญญาฝากทรัพย์ เมื่อผู้ฝากโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าที่ฝากในไซโล และห้องเย็นซึ่งเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดย เฉพาะเจาะจงนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้รับโอนและลูกหนี้สามารถแยกพิจารณาได้ 2 กรณีคือ

ก. กรณีที่ไม่ได้บอกกล่าวลูกหนี้ หรือลูกหนี้ไม่ได้ให้ความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้องมีผลทางกฎหมายดังนี้

(1) ตราบใดที่ยังไม่มีการบอกกล่าวหรือให้ความยินยอมผู้รับโอนจะยกการโอนขึ้นอ้างยันลูกหนี้ เพื่อเรียกร้องให้ชำระหนี้ของตนไม่ได้กล่าวคือ ไม่อาจบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนได้ หรือจะขัดขวางไม่ให้บุคคลภายนอกเข้ารับชำระหนี้จากลูกหนี้ โดยอ้างว่าตนได้รับโอนสิทธิมาแล้วไม่ได้

(2) ถ้าก่อนที่จะมีการบอกกล่าวหรือให้ความยินยอมลูกหนี้ได้ทำให้พอใจแก่ผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่น กล่าวคือมีการคืนทรัพย์สินที่ฝากไว้ ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 306 วรรคสอง เนื่องจากตราบใดที่ยังไม่มีการบอกกล่าวหรือให้ความยินยอมจากทางฝ่ายลูกหนี้ย่อมเสมือนว่ายังไม่มีการโอนกันเลย ลูกหนี้จึงชอบที่จะชำระหนี้แก่ผู้โอน และเมื่อชำระหนี้ไปโดยชอบทั้งหมดโดยผู้โอนพอใจ ลูกหนี้ย่อมหลุดพ้น ผู้รับโอนจะมาเรียกร้องเอาสิ่งใดจากลูกหนี้ในภายหลัง ต่อมาอีกไม่ได้

(3) ถ้าการโอนสิทธิเรียกร้องมีการโอนหลายรายจะตกอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 307 กล่าวคือถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอนรายใดได้บอกกล่าวหรือตกลงกันก่อน โอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่าโอนรายอื่น หลักในเรื่องนี้กฎหมายแพ่งอเมริกาใช้หลักที่เรียกว่า "American Rule" ศาลถือว่าผู้รับโอนคนแรกมีสิทธิดีกว่า เพราะ

ความคิดนี้ตั้งอยู่บนหลักกฎหมายทรัพย์สินซึ่งถือว่าบุคคลไม่อาจโอนสิทธิในทรัพย์สินมากกว่าที่เขาอยู่ ดังนั้นเมื่อโอนให้แก่ผู้ใดแล้วก็ไม่อาจโอนให้บุคคลอื่นอีกส่วนหลักในกฎหมายแพ่งอังกฤษใช้หลักที่เรียกว่า "EnglishRule" ถือว่าผู้รับโอนที่บอกกล่าวคนแรกมีสิทธิดีกว่า เพราะยึดถือหลักเหมือนการครอบครองสิ่งหา
ริมทรัพย์ ⁷

ข. กรณีที่ได้มีการบอกกล่าวลูกหนี้ หรือลูกหนี้ได้ให้ความยิน

ยอมในการโอนสิทธิเรียกร้อง โดยทำเป็นหนังสือถูกต้องตามกฎหมาย แล้วผู้รับโอนย่อมได้รับสิทธิไปโดยบริบูรณ์ และเข้ามาเป็นเจ้าของหนี้แทนผู้โอนบุคคลภายนอกก็ดี ลูกหนี้ก็ต้องถือว่าผู้รับโอนเท่านั้นที่เป็นเจ้าหนี้ ผู้โอนหมดสิทธิที่จะไปเรียกร้องให้ลูกหนี้แก้ต้นอีก และภายหลังที่ผู้รับโอนได้บอกกล่าวแก่ลูกหนี้หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมในการโอนแล้ว หากผู้โอนมีเจ้าหนี้รายอื่นเจ้าหนี้เหล่านั้นจะมาเรียกร้องให้ลูกหนี้ของผู้โอนชำระหนี้ให้ไม่ได้เพราะสิทธิเรียกร้องนั้นโอนไปแล้วแม้เจ้าหนี้เหล่านั้นจะไม่รู้ถึงการโอนนั้น

ผลโดยทั่วไปแห่งการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระโดย

เฉพาะเจาะจงคือผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1533/2493 เพราะผู้รับโอนไม่อาจได้สิทธิอะไรมาหรือน้อยไปกว่าผู้โอน แต่ข้อต่อสู้เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนและจะนำมาใช้ยื่นแก่ผู้รับโอนได้นั้น ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 308 บัญญัติไว้ว่า

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 92.

" ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมดังกล่าวในมาตรา 306 โดยมีได้อิดเอื้อนท่านว่าจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนนั้นหาได้ไม่ แต่ถ้าเพื่อจะระงับหนี้ลูกหนี้ได้ใช้เงินให้แก่ผู้โอนไปชำระ ลูกหนี้จะเรียกคืนเงินนั้นก็ได้อีก หรือถ้าเพื่อการ เช่นกล่าวมานั้นลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้อย่างใดอย่างหนึ่งชั้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่าหนี้มีได้ก่อนชั้นเลขก็ได้

ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นฉันใด ก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนฉันนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาบอกกล่าวชำระท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นมาหักกลบลบกันก็ได้ หากว่าสิทธินั้นจะได้ถึงกำหนดไม่ช้ากว่าเวลาถึงกำหนดแห่งสิทธิเรียกร้องอันได้โอนไปนั้น "

การให้ความยินยอมตามมาตรานี้ไม่ได้หมายความว่าเอาลูกหนี้เข้ามาเป็นคู่สัญญาด้วย เพียงแต่เป็นการที่ลูกหนี้แสดงข้อความเห็นชอบหรือรับรองด้วยในการโอนจะเป็นการยินยอมในขณะที่โอนหรือภายหลังก็ได้ และเป็นการให้ความยินยอมโดยมิได้แสดงข้อโต้แย้งหรือสงวนสิทธิที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอน

ส่วนข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้จะยกขึ้นยันผู้รับโอนไม่ได้ในที่นี้หมายความว่าเฉพาะข้อต่อสู้ที่เกิดจากตัวผู้โอนเองหรือเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้โอนกับลูกหนี้ เช่นผู้โอนได้กู้ยืมเงินจากผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็นต่อมาผู้ประกอบการยอมรับเอาสินค้าที่ฝากไว้ในไซโล หรือห้องเย็นเป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้ยืมตามมาตรา 656 วรรค 2 ป.พ.พ. เป็นต้น

การที่ลูกหนี้ได้ยินยอมในการโอนโดยไม่เอาเงินอันเป็นผลทำให้ลูกหนี้
ยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อผู้รับโอนไม่ได้นั้นไม่ถือเป็นเรื่องทำให้ผู้รับโอนได้สิทธิ
ดีกว่าผู้โอนเพราะยังเป็นเรื่องที่ผู้รับโอนได้รับโอนไปพร้อมทั้งข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้อาจ
ยกขึ้นอ้างขึ้นเอาได้เหมือนอ้างขึ้นกับผู้โอนแต่ลูกหนี้ไม่สมควรในที่จะยกขึ้นต่อสู้เท่านั้น

แต่ถ้าเป็นกรณีที่ลูกหนี้เพียงแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียก
ร้องโดยมิได้ให้ความยินยอมด้วย ลูกหนี้ย่อมยกข้อต่อสู้ที่ตนมีต่อผู้โอนมาใช้ต่อสู้ผู้
รับโอนได้เช่นเดียวกัน แต่มีข้อแม้ว่าข้อต่อสู้นั้นต้องมีก่อนเวลาที่ลูกหนี้ได้รับคำ
บอกกล่าวเพราะข้อต่อสู้ที่มีหลังลูกหนี้ได้รับการบอกกล่าว เท่ากับเป็นข้อต่อสู้ที่
เกิดหลังจากความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้กับผู้โอนในสิทธิเรียกร้องนั้นสิ้นสุดลงแล้ว
จึงไม่อาจนำมาอ้างเพื่อใช้ต่อสู้กับผู้รับโอนได้อีก

2.1.4 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้โอน ผู้รับโอนและบุคคลภายนอก

สำหรับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องและก่อให้เกิดผลใน
ทางกฎหมาย หมายถึงเจ้าหนี้ของผู้โอนและผู้รับโอนรายอื่นโดยจะแยกพิจารณา
ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1.4.1 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้โอน ผู้รับโอนและเจ้าหนี้ ของผู้โอน

เมื่อถือว่าการสลักหลังใบรับสินค้าของกิจการไซโล
และห้องเย็นเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดย
เฉพาะเจาะจงดังกล่าวมาแล้ว หากผู้โอนมีเจ้าหนี้และการโอนนั้นลูกหนี้รู้ว่าเป็น
การทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบและผู้รับโอนไม่สุจริตกล่าวคือรู้ว่าเจ้าหนี้เสียเปรียบ
เจ้าหนี้ของผู้โอนก็สามารถเพิกถอนการฉ้อฉลได้ตามมาตรา 237 ป.พ.พ. ซึ่ง

บัญญัติว่า " เจ้าหนี้ชอบที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนเสียได้ซึ่งนิติกรรมใดๆ อันลูกหนี้ได้กระทำลงทั้งรู้หรือว่าจะเป็นการทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบแต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับถ้าปรากฏว่าในขณะที่ทำนิติกรรมนั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลาภยกแต่การนั้นมิได้รู้เท่าถึงข้อความจริงอันเป็นการทำให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบนั้นด้วย แต่ถ้าหากกรณีเป็นการทำให้โดยเสนาห์ท่านว่าเพียงแต่ลูกหนี้เป็นผู้รู้ฝ่ายเดียวเท่านั้นก็พอแล้วที่จะขอเพิกถอนได้ " การเสียเปรียบของเจ้าหนี้หมายถึง นิติกรรมที่ลูกหนี้ทำไปกระทบกระเทือนถึงฐานะหรือความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ หากลูกหนี้โอนสิทธิเรียกร้องไปแต่ได้ค่าตอบแทนมา เช่นนี้ไม่ถือว่าเจ้าหนี้เสียเปรียบเพราะสามารถเรียกร้องจากค่าตอบแทนที่ได้รับมาได้ แต่ถ้าเป็นการโอนโดยเสนาห์และลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอื่นแม้ผู้รับโอนสุจริต เจ้าหนี้ก็ร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนได้

หากเป็นคดีล้มละลาย ถ้าลูกหนี้โอนสิทธิเรียกร้องไปในระยะสามปีก่อนมีการขอให้ล้มละลายและภายหลังนั้น และผู้รับโอนไม่สุจริตและไม่ได้เสียค่าตอบแทนหรือเป็นการโอนในระยะสามเดือนก่อนมีการขอให้ล้มละลายและภายหลังนั้นโดยลูกหนี้มุ่งหมายให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้เปรียบเจ้าหนี้ชั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งกระทำการแทนเจ้าหนี้ทั้งหลายย่อมขอให้ศาลเพิกถอนการโอนได้ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 114 และ มาตรา 115 พระราชบัญญัติล้มละลาย

ในส่วนของผู้รับโอน หากเจ้าหนี้ของผู้โอนนำเจ้าพนักงานบังคับคดีมายึดสินค้าที่ได้รับโอนมาหากผู้รับโอนเห็นว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับยึดเพราะได้โอนให้แก่ตนมาแล้ว เช่นนี้ผู้รับโอนก็ชอบที่จะยื่นร้องขอตักทรัพย์ก่อนเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด (มาตรา 288 ป.วิ.พ.) ซึ่งศาลก็จะพิจารณาและชี้ขาดต่อไป ซึ่งในช่วงนี้หากเจ้าหนี้ของผู้โอน

เห็นว่าผู้รับโอนไม่สุจริตและตนเสียเปรียบก็อาจร้องขอให้ศาลเพิกถอนการ
 นี้อجلได้อีกเช่นกัน

2.1.4.2 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้โอนและผู้รับโอนหลายคน

ในกรณีที่ผู้โอนโอนสิทธิเรียกร้องในสินค้าให้กับบุคคลหนึ่ง
 ไปแล้วหากไปโอนให้แก่อีกรายหนึ่งซึ่งในทางปฏิบัติคงเกิดขึ้นยาก เพราะการ
 โอนแต่ละครั้งต้องแจ้งผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็น เพื่อขอความยินยอม
 และผู้ประกอบการจะต้องจดบันทึกจำนวนสินค้าที่โอนและจำนวนที่เหลือไว้ใน
 ต้นข้าวทุกครั้งซึ่งจะตรงกับใบรับสินค้าที่ผู้โอนมีอยู่ แต่อย่างไรก็ดีหากมีปัญหาพิพาท
 อ้างสิทธิในการโอนต่างรายกันแต่เป็นสินค้าจำนวนเดียวกันก็ต้องพิจารณาตาม
 มาตรา 307 ป.พ.พ. ที่ว่าผู้รับโอนรายใดได้บอกกล่าวการโอนหรือตกลงกันก่อน
 ย่อมมีสิทธิดีกว่าดังเหตุผลที่เคยกล่าวมาแล้ว ส่วนผู้รับโอนที่เสียสิทธิก็ย่อมจะต้อง
 ไปว่ากล่าวกันเองกับผู้โอนเพราะเป็นการผิดสัญญาโอนสิทธิเรียกร้อง

2.1.5 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้จำหน่าย กับผู้รับจำหน่าย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการจำหน่ายใบรับสินค้าของกิจการไซโล
 และห้องเย็นไม่ได้ปฏิบัติเหมือนกับการจำหน่ายประทวนสินค้าของกิจการคลังสินค้า
 ดังนั้นนิติสัมพันธ์ของผู้จำหน่ายและผู้รับจำหน่ายจึงไม่ได้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการ
 เก็บของในคลังสินค้าจะนำหลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้จำหน่ายกับผู้รับ
 จำหน่ายและการบังคับจำหน่ายตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้ไม่ได้

ส่วนปัญหาที่ว่า การจำหน่ายใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นจะ
 เป็นการจำหน่ายสิทธิที่มีตราสาร ตามมาตรา 750 ป.พ.พ. หรือไม่นั้นก็
 วิเคราะห์มาแล้วในบทที่ 3 ว่าสิทธิซึ่งมีตราสารหมายความว่าสิทธิในตราสารที่

เปลี่ยนมือได้ซึ่งใช้ในวงการค้าขายโดยพ่อค้าใช้ส่งมอบแก่กัน ไม่ใช่สิทธิเรียกร้องธรรมดาซึ่งจะโอนกันก็ต้องปฏิบัติตามมาตรา 306 ป.พ.พ. จะใช้ส่งมอบให้แก่กันไม่ได้ เมื่อเป็นสิทธิที่มีตราสารก็สามารถโอนกันได้ตามหลักในมาตรา 309 ป.พ.พ. นอกจากนั้นตราสารที่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ควรจะมีกฎหมายรับรองหรือระบุลักษณะไว้โดยเฉพาะทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่นตัวเงิน ใบประทวนสินค้า ใบหุ้น ใบตราส่ง หรือตามกฎหมายอื่น เช่นพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้นไม่ได้หมายความรวมถึงเอกสารที่สร้างขึ้นเองเมื่อใช้เป็นหลักฐานแห่งการฟ้องคดีหรือเอกสารทั่ว ๆ ไปเพราะถ้าตีความเช่นนี้จะมีการทำสัญญาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาจำนำซึ่งจะเกิดปัญหาในการบังคับจำนำได้ ในส่วนของใบรับสินค้าของกิจการไซโลและห้องเย็นเป็นเพียงใบรับฝากสินค้าเพื่อใช้เป็นหลักฐานว่าได้มีสัญญาฝากทรัพย์เกิดขึ้นระหว่างผู้ฝากและผู้ประกอบการเท่านั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองว่าสามารถโอนเปลี่ยนมือได้โดยการส่งมอบแม้มีการนำไปจำนำก็ไม่ใช่การจำนำสิทธิที่มีตราสารตามมาตรา 750 ป.พ.พ.

แต่อย่างไรก็ตาม การที่คู่กรณีได้สมัครใจแสดงเจตนาที่จะผูกพันกันตามสัญญาจำนำและการแสดงเจตนาดังกล่าวไม่ได้มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามโดยกฎหมายไม่เป็นการพนันวิสัย ไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงไม่ตกเป็นโมฆะ กฎหมายย่อมบังคับบัญชาให้เป็นไปตามหลักของความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา แต่หลักกฎหมายว่าด้วยการจำนำจะต้องมีการส่งมอบสังหาริมทรัพย์ให้อยู่ในความครอบครองของผู้รับจำนำ ความหมายของการครอบครองนี้อาจเป็นการครอบครองโดยผู้รับจำนำเองหรืออาจตกลงกันให้บุคคลภายนอกเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินที่จำนำไว้ก็ได้ซึ่งในทางปฏิบัติของการจำนำสินค้าในไซโลและห้องเย็นนอกจากจะสลักหลังลงในใบรับสินค้าและทำสัญญาจำนำสินค้าแล้ว ยังอาจให้ผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็นลงนามเป็น

ผู้รักษาทรัพย์แทนผู้รับจำนำเท่ากับเป็นกรณีที่คุณสัญญาจำนำตกลงกันให้บุคคลภายนอกเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินที่จำนำตามมาตรา 749 ป.พ.พ. ดังนั้นจึงถือได้ว่าเกิดสัญญาจำนำโดยสมบูรณ์แต่เป็นการจำนำทั่วไปตามความหมายในมาตรา 747 ป.พ.พ. เกิดสิทธิและหน้าที่ของคู่กรณีตามที่ ป.พ.พ. บัญญัติไว้ดังนี้คือ

ก. สิทธิของผู้รับจำนำ

(1) มีสิทธิที่จะยึดของจำนำไว้จนกว่าจะได้รับการชำระหนี้รวมทั้งค่าอุปกรณื ตามมาตรา 758 ป.พ.พ.

(2) มีสิทธิที่จะเอาดอกผลนิตินัยออกจากทรัพย์สินที่จำนำมาชำระหนี้ที่ค้างชำระได้ ตามมาตรา 761 ป.พ.พ.

ข. หน้าที่ของผู้รับจำนำ

(1) ต้องสงวนรักษาทรัพย์สินที่จำนำและต้องสงวนทรัพย์สินที่จำนำอย่างเช่นวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง (มาตรา 759 ป.พ.พ.)

(2) ต้องไม่เอาทรัพย์ที่จำนำออกใช้สอย หรือให้คนอื่นเก็บรักษา ยกเว้นจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น (มาตรา 760 ป.พ.พ.)

ค. หน้าที่ของผู้จำนำ

(1) ต้องเสียค่าใช้จ่ายได้ ๆ อันควรแก่การบำรุงรักษาทรัพย์สินที่จำนำ เว้นแต่ตกลงเป็นอย่างอื่น (มาตรา 762 ป.พ.พ.)

ผู้รับจำนำมีบุริมสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่นำมาจำนำก่อนเจ้าหนี้สามัญ การบังคับตามสิทธิของผู้รับจำนำสามารถแยกพิจารณาได้ 2 กรณีคือ

2.1.5.1 การบังคับตามสิทธิของผู้รับจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การบังคับจำนำสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลและห้องเย็นจะ

ไม่ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในเรื่องการเก็บของในคลังสินค้าตามมาตรา 790-791 ป.พ.พ. แต่จะต้องดำเนินการบังคับจำหน่ายตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการบังคับจำหน่ายโดยทั่วไปตามมาตรา 764-766 ป.พ.พ. กล่าวคือ

ก. เมื่อจะบังคับจำหน่ายผู้รับจำหน่ายต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ก่อนว่าให้ชำระหนี้และอุปกรณ์ในเวลาอันควร ถ้าลูกหนี้ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ผู้รับจำหน่ายชอบที่จะเอาทรัพย์สินซึ่งจำหน่ายออกขายทอดตลาดได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล แต่ผู้รับจำหน่ายต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังผู้จำหน่ายบอกเวลาและสถานที่ซึ่งจะขายทอดตลาดด้วยซึ่งในกรณีนี้ต่างจากการบังคับจำหน่ายสินค้าที่ฝากไว้ในคลังสินค้าซึ่งตามมาตรา 790 ป.พ.พ. ซึ่งกำหนดให้ผู้ทรงประทวนสินค้าต้องยื่นคำคัดค้านและต้องให้นายคลังสินค้าขายทอดตลาดสินค้าได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องบังคับคดีแต่ต้องขายทอดตลาดหลังจากแปดวันนับแต่วันคัดค้านและผู้ทรงประทวนสินค้าต้องมีจดหมายบอกกล่าวให้ผู้ฝากทราบเวลาและสถานที่ที่จะขายทอดตลาดด้วย

ข. เมื่อบังคับจำหน่ายได้เงินสุทธิเท่าใดให้นำมาชำระหนี้ประธานและหนี้อุปกรณ์ให้แก่ผู้รับจำหน่ายให้เสร็จสิ้นไป และถ้ายังมีเงินเหลือก็ต้องส่งคืนให้แก่ผู้จำหน่ายหรือบุคคลผู้ควรได้เงินนั้น แต่ถ้าได้เงินน้อยกว่าที่ค้างชำระลูกหนี้ในหนี้ประธานคงต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดอยู่ ตามมาตรา 767 วรรค 2 ป.พ.พ. แต่ถ้าผู้จำหน่ายสินค้าไม่ใช่ตัวลูกหนี้เมื่อบังคับจำหน่ายแล้วเงินไม่พอชำระหนี้จะเรียกส่วนที่ขาดจากผู้จำหน่ายไม่ได้เว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น ซึ่งกรณีนี้ต่างจากการเก็บของในคลังสินค้าตามมาตรา 792 ป.พ.พ. ที่ให้สิทธิพิเศษแก่นายคลังสินค้าที่จะได้รับการชำระหนี้ก่อนผู้รับจำหน่ายโดยนายคลังสินค้ามีสิทธิหักเงินที่ค้างชำระแก่ตนเกี่ยวเนื่องด้วยการเก็บรักษาสินค้าได้ก่อน ส่วนที่เหลือก็ให้ชำระแก่ผู้ทรงประทวนสินค้า (ผู้รับจำหน่ายคนแรก) ตามจำนวนหนี้ที่ค้างอยู่ และถ้ามีเงิน

เหลือก็ชำระแก่ผู้รับจำนำคนหลัง (กรณีสลักหลังใบรับของคลังสินค้าเพื่อจำนำ
 ครั้งที่สอง) ถ้ามีเงินเหลือก็คืนให้แก่ผู้ทรงใบรับของคลังสินค้า ซึ่งอาจจะเป็นผู้
 ผากซึ่งเป็นเจ้าของสินค้าหรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์สินค้าในกรณีที่มีการสลักหลังโอน
 กรรมสิทธิ์ (มาตรา 792 ป.พ.พ.) แต่ถ้าเงินที่เหลือจากการขายทอดตลาด
 ไม่พอชำระหนี้แก่ผู้ทรงประทวนสินค้า นายคลังสินค้าก็ต้องชำระเงินส่วนที่เหลือ
 อยู่ให้แก่ผู้ทรงประทวนสินค้าและจัดแจ้งจำนวนเงินที่ได้ชำระแล้วลงไว้ใน
 ประทวนสินค้าแล้วจดลงในสมุดบัญชีของนายคลังสินค้าพร้อมทั้งเวนคืนใบประทวน
 สินค้าให้แก่ผู้ทรงประทวนสินค้าด้วย (มาตรา 793 ป.พ.พ.) เพื่อเป็นหลักฐานว่า
 ยังมีหนี้ค้างชำระอยู่กับผู้ทรงประทวนสินค้าอีกและเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ทรงประทวน
 สินค้าที่จะใช้สิทธิไล่เบียดต่อไปแต่จะต้องได้ขายทอดตลาดภายใน 1 เดือน
 นับแต่วันคัดค้านและต้องฟ้องไล่เบียดภายใน 1 ปี นับแต่วันขายทอดตลาด
 (มาตรา 794 ป.พ.พ.) และหากผู้สลักหลังจำนำประทวนสินค้ามีหลายคน ถ้า
 หากผู้สลักหลังคนใดได้ถูกไล่เบียดและชำระเงินให้แก่ผู้ทรงประทวนสินค้าไปแล้ว
 ย่อมมีสิทธิเรียกให้ผู้ทรงประทวนสินค้าส่งมอบประทวนสินค้าให้แก่คนและมีสิทธิ
 ไล่เบียดเอาจากผู้สลักหลังจำนำประทวนสินค้าคนก่อนหน้าตนอีกได้ (มาตรา 795
 ป.พ.พ.) แต่ในกรณีการจำนำใบรับสินค้าของไซโลและห้องเย็นหากมีการสลัก
 หลังจำนำใบรับสินค้าเป็นทอด ๆ ไปก็ไม่มีสิทธิไล่เบียดกันเพราะไม่ใช่การจำนำ
 ใบประทวนสินค้าจึงไม่ได้สิทธิพิเศษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่จะมีผลทางกฎหมาย
 หรือไม่นั้น ผู้เขียนเห็นว่าหากการโอนนั้นได้ทำเป็นหนังสือโดยลงลายมือชื่อผู้โอน
 ก็ย่อมเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะ
 จงและหากได้มีการบอกกล่าวไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ
 ผู้รับโอนก็ยกการโอนหนี้สินเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ ซึ่งในกรณีนี้ผู้
 รับโอนมิเพียงแต่ได้รับสิทธิเรียกร้องอันเป็นสิทธิประชาชนเท่านั้น แต่ยังได้สิทธิ
 จำนำอันเป็นอุปกรรมมาด้วยตามมาตรา 305 ป.พ.พ. ซึ่งบัญญัติว่า " เมื่อโอน

สิทธิเรียกร้องไป สิทธิจำนองหรือจำนำที่มีอยู่เกี่ยวพันกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดี สิทธิอันเกิดขึ้นแก่การค้ำประกันที่ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดี ย่อมตกไปได้แก่ ผู้รับโอนด้วย

อนึ่ง ผู้รับโอนจะใช้บุริมสิทธิใด ๆ ที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้อง ในกรณีบังคับยึดทรัพย์ หรือล้มละลายนั้นก็ได้ "

ผู้รับโอนในกรณีนี้ก็จะ เป็นเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิในทางจำนำมีสิทธิที่จะ ได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญ

2.1.5.2 การบังคับตามสิทธิของผู้รับจำนำตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ

การบังคับคดีโดยผู้รับจำนำเองไม่ถือว่าทำให้สิทธิ ของผู้รับจำนำถูกกระทบกระเทือนเพราะย่อมไม่มีความเสียหายใด ๆ เกิดขึ้น แก่ผู้รับจำนำ ส่วนกรณีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นเป็นผู้บังคับคดีแม้จะนำยึดทรัพย์ จำนำไปได้ผู้รับจำนำก็ร้องขอให้ชำระเงินที่ขายทรัพย์จำนำเงินที่ขายทรัพย์จำนำมา ชำระหนี้ตนก่อนได้ตามมาตรา 287 บ. วิ. พ. โดยผู้รับจำนำไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษา และไม่ต้องฟ้องร้องผู้ใดเพียงแค่นำคำร้องก็เพียงพอแล้ว สิทธิ ของผู้รับจำนำตาม บ. วิ. พ. จึงไม่ถูกกระทบกระเทือนแต่อย่างใด และสำหรับ กรณีเช่นนี้เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นนำยึดทรัพย์จำนำ ผู้รับจำนำย่อมไม่อาจ ร้องยึดทรัพย์ได้ เพราะทรัพย์ที่จำนำไว้ก็ยังคงเป็นทรัพย์ของลูกหนี้ซึ่งอาจถูกยึด ได้ตามกฎหมาย นอกจากนั้นตามบ. วิ. พ. ยังได้มีบทบัญญัติคุ้มครองประโยชน์ของ ผู้รับจำนำในระหว่างพิจารณาไว้หลายประการเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ลูกหนี้หรือ ผู้จำนำกระทำการใด ๆ อันจะทำให้ผู้รับจำนำเสียหาย ซึ่งผู้รับจำนำมีสิทธิที่จะ ขอให้ศาลจัดให้มีวิธีการคุ้มครองตามมาตรา 254, 264, 266-270 บ. วิ. พ.

ก็ได้

สำหรับสิทธิของผู้รับจำนำตามกฎหมายล้มละลายนั้น ผู้รับจำนำถือเป็น
เจ้าหนี้มีประกันประเภทหนึ่ง เพราะเป็นผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในทาง
การจำนำ กรณีผู้รับจำนำฟ้องล้มละลายลูกหนี้ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พิเศษที่ระบุ
ไว้นอกเหนือจากกรณีเจ้าหนี้ธรรมดาฟ้องล้มละลาย คือต้องกล่าวในฟ้องว่ายอม
สละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันในฟ้อง
ซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้ว เงินยังขาดอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นบาท
สำหรับกรณีลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา และห้าแสนบาทสำหรับกรณีลูกหนี้เป็นนิติบุคคล
และนอกจากนี้ผู้รับจำนำยังต้องมีได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับชำระหนี้เอาแก่
ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันอีกด้วย (มาตรา 10 พ.ร.บ.
ล้มละลาย) กรณีเจ้าหนี้เป็นผู้ฟ้องล้มละลายผู้รับจำนำจะยื่นคำขอรับชำระหนี้
หรือไม่ก็ได้ แม้ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้สิทธิของผู้รับจำนำเหนือทรัพย์สินจำนำก็ไม่
เสียไปแต่มีข้อสังเกตว่าหากบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินจำนำแล้วไม่พอน่าจะเรียก
เอาส่วนที่ขาดจากลูกหนี้อีกไม่ได้^๑

2.1.6 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็นและผู้รับจำนำ

ในระหว่างผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็นซึ่งเป็นผู้รับฝาก
และผู้รับจำนำคงผูกพันกันตามสัญญารักษาทรัพย์ที่ผู้รับฝากตกลงจะดูแลสินค้าที่

^๑ ณรงค์พันธ์ กุลนันทน์, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สินค้า
เป็นหลักประกันสินเชื่อ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 215.

จำหน่ายไว้แทนผู้รับจำหน่าย หากผู้รับฝากปฏิบัติผิดสัญญา เช่น ปล่อยสินค้าที่จำหน่ายให้
แก่ผู้ฝากไปโดยผู้รับจำหน่ายไม่ได้อนุญาต ผู้รับฝากก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย
ที่เกิดขึ้นแก่ผู้รับจำหน่ายตามหลักในเรื่องสัญญาทั่วไป

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าผู้รับฝากมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือสิ่งหากริมทรัพย์
ในมูลรักษาสิ่งหากริมทรัพย์สำหรับเอาค่าใช้จ่ายในการรักษาสิ่งหากริมทรัพย์ตาม
มาตรา 269 ป.พ.พ. ซึ่งมีสิทธิจะได้รับชำระหนี้จากสินค้าที่ฝากไว้ก่อนเจ้าหนี
อื่น และผู้รับจำหน่ายก็เป็นผู้ทรงสิทธิจำหน่ายมีผลให้ได้รับชำระหนี้จากสินค้าที่นำมาจำ
นำก่อนเจ้าหนีอื่นเช่นกัน ทำให้เกิดปัญหาว่าเมื่อบุริมสิทธิแย้งกับสิทธิจำหน่ายสิ่งหา
กริมทรัพย์ ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

ในกรณีดังกล่าวมาตรา 282 ป.พ.พ. บัญญัติว่า " เมื่อบุริมสิทธิแย้ง
กับสิทธิจำหน่ายสิ่งหากริมทรัพย์ ท่านว่าผู้รับจำหน่ายย่อมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกันกับผู้
ทรงบุริมสิทธิ ในลำดับที่หนึ่งดังที่เรียงไว้ในมาตรา 279 นั้น "

ตามมาตรานี้มิได้กล่าวเจาะจงว่า บุริมสิทธิประเภทใดที่แย้งกับสิทธิ
จำหน่ายจึงต้องถือว่าเป็นบุริมสิทธิสามัญ หรือบุริมสิทธิพิเศษเหนือสิ่งหากริมทรัพย์ก็ได้
กรณีที่บุริมสิทธิแย้งกับสิทธิจำหน่าย ไม่ว่าจะ เป็นบุริมสิทธิลำดับไหนย่อมไม่อาจได้รับ
ชำระหนี้ก่อนสิทธิจำหน่าย แต่ถ้า เป็นบุริมสิทธิพิเศษเหนือสิ่งหากริมทรัพย์ มาตรา 282
ก็จัดสิทธิจำหน่ายไว้เท่าบุริมสิทธิพิเศษเหนือสิ่งหากริมทรัพย์ลำดับที่หนึ่ง คือเท่ากับ
บุริมสิทธิในมูลเช่าอสังหาริมทรัพย์ พักอาศัยในโรงแรมและรับขน ทำให้เจ้าหนีผู้

รับจ่านามีสติที่ได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้ค่ารักษาสังหาริมทรัพย์^๑ ซึ่งในทันทีคือ ผู้รับฝากหรือผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็น

2.1.7 ผลกฎหมายระหว่างผู้รับจ่านำและบุคคลภายนอก

บุคคลภายนอกที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับในหัวข้อนี้ หมายถึง เจ้าหนี้ของผู้รับจ่านำและเจ้าของที่แท้จริงโดยจะแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณีดังนี้

2.1.7.1 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้รับจ่านำและเจ้าหนี้อื่นของผู้รับจ่านำ

สิทธิของผู้รับจ่านำกับเจ้าหนี้อื่นมีมาตรา 758 ป.พ.พ. รับรองอยู่โดยชัดแจ้งว่าผู้รับจ่านำชอบที่จะยึดของจ่านำไว้ได้นั้นหมดจนกว่าจะได้รับชำระหนี้และค่าอุปกรณ์ครบถ้วน เจ้าหนี้อื่นย่อมไม่มีสิทธิเข้ามายุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินจ่านำได้ แต่หากเจ้าหนี้อื่นนั้นเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอมขอให้ยึดของจ่านำนั้นชำระหนี้ได้แต่กรณีเช่นนี้สิทธิของผู้รับจ่านำก็ยังไม่เสียไป ผู้รับจ่านำมีสิทธิขอให้นำเงินที่ขายทรัพย์สินจ่านำได้มาชำระหนี้ตนก่อนเจ้าหนี้อื่นได้ (มาตรา 287 ป.วิ.พ.)

2.1.7.2 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้รับจ่านำกับเจ้าของอันแท้จริง

ในกิจการไซโลและห้องเย็น หากผู้ฝากได้โอนกรรมสิทธิ์สินค้าทั้งหมดโดยการสลักหลังใบรับสินค้าให้แก่ผู้อื่นไปแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะนำไปสลักหลังจ่านำได้อีก แต่ถ้าหากผู้ฝากและผู้ประกอบการไซโลและห้องเย็นร่วมกันทุจริตออกไปรับสินค้าที่ไม่มีสินค้าอยู่หรือที่เรียกว่า "ตุ้มลม" เพราะโอนให้แก่ผู้อื่นไปแล้วไปจ่านำกับผู้รับจ่านำ หากผู้รับจ่านำไม่ทราบก็อาจรับจ่านำไว้ได้ เมื่อต้องมีการ

^๑ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บกเบ็ดเตล็ดทั่วไป. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหมิตรออฟเซต, 2533), หน้า 316-317.

บังคับจำหน่ายโดยการยึดสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลและห้องเย็นออกขายทอดตลาด เช่น
นี้เจ้าของที่แท้จริงซึ่งยังไม่ได้ขนย้ายสินค้าออกไปหากคดียังอยู่ในระหว่างพิจารณา
คดีของศาลก็ชอบที่จะร้องขอทรัพย์ได้ตามมาตรา 288 ป.วิ.พ. แต่ถ้าหากยัง
ไม่มีคดีสู่ศาลผู้ที่เป็นเจ้าของที่แท้จริงย่อมติดตามเอาทรัพย์คืนได้ตามมาตรา
1336 ป.พ.พ. ในกรณีเช่นนี้ผู้รับจำนำก็ไม่ใช่เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิไม่มีสิทธิที่จะ
ได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้คนอื่นเป็นเพียงเจ้าหนี้สามัญซึ่งต้องไปว่ากล่าวกับลูกหนี้
ตามสัญญาประชาชนต่อไป

2.1.8 ผลทางกฎหมายระหว่างผู้รับจำนำด้วยกันเอง

ในทางปฏิบัติอาจเป็นไปได้ที่ผู้ฝากนำสินค้าจำนวนเดียวกันไป
จำนำแก่ผู้รับจำนำมากกว่าหนึ่งรายเพื่อเป็นประกันหนี้จำนวนเดียวกัน กรณีนี้ถือ
ได้ว่าเป็นกรณีเจ้าหนี้หลายคนซึ่งอาจเป็นเจ้าหนี้ร่วมหรือไม่ก็ได้ ซึ่งต้องพิจารณา
ตามพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป มิใช่ว่าเมื่อให้กู้ร่วมกันจะเป็นเจ้าหนี้ร่วมกันเสมอ
ไป และเป็นที่น่าสังเกตว่ากรณีโดยทั่วไปแล้วผู้รับจำนำต่างไม่ประสงค์จะเป็น
เจ้าหนี้ร่วมกันเพราะเจ้าหนี้ร่วมต้องไว้วางใจกัน เพราะต่างคนมีสิทธิเรียกร้อง
ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้

โดยทั่วไปถ้าหนี้ที่ต้องชำระเป็นหนี้ที่แบ่งชำระได้ เจ้าหนี้แต่ละคนจะ
ไม่ใช่เจ้าหนี้ร่วม เจ้าหนี้แต่ละคนต่างมีสิทธิแยกจากกัน การปฏิบัติการต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับเจ้าหนี้ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติโดยเจ้าหนี้คนหนึ่งหรือปฏิบัติโดยลูกหนี้ต่อ
เจ้าหนี้คนหนึ่งก็มีผลเป็นคุณเป็นโทษแก่เจ้าหนี้นั้นโดยลำพัง หาได้มีผลดีผลร้ายไป
ถึงเจ้าหนี้คนอื่นด้วยไม่ ส่วนความหมายของเจ้าหนี้ร่วมมีบัญญัติไว้ในมาตรา 298
ป.พ.พ. ว่า "ถ้าบุคคลมีสิทธิเรียกร้องการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนอาจ
เรียกให้ชำระหนี้สิ้นเชิงได้ไซ้ร้ แม้ถึงว่าลูกหนี้จำต้องชำระหนี้สิ้นเชิงแต่เพียง

ครึ่งเดียว (กล่าวคือเจ้าหนี้ร่วมกัน) ก็ดี ท่านว่าลูกหนี้จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้
แก่คนใดคนหนึ่งก็ได้ตามแต่จะเลือก ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ แม้ทั้งที่เจ้าหนี้คน
หนึ่งจะได้ยื่นฟ้องเรียกชำระหนี้ไว้แล้ว " ตามบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เจ้า
หนี้ร่วมแต่ละคนอาจเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยสิ้นเชิงได้ อันเป็นหนี้ร่วมทางฝ่าย
เจ้าหนี้ เจ้าหนี้ร่วมไม่ต้องร่วมกันใช้สิทธิเพราะเป็นการใช้สิทธิของตนเองและ
ไม่ต้องเรียกให้ชำระเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้อื่นลูกหนี้จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้
คนใดคนหนึ่งก็ได้เพราะมีผลถึงเจ้าหนี้ร่วมคนอื่นด้วย ดังนั้นการจะเป็นเจ้าหนี้
ร่วมจะต้องตกลงในสัญญาใช้ชัดแจ้งว่าเป็นเจ้าหนี้ร่วมมิฉะนั้นกฎหมายจะไม่
สันนิษฐานว่าเป็นเจ้าหนี้ร่วม ¹⁰

การที่ผู้ให้กู้ให้ผู้กู้ยืมเงินไปไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ร่วมหรือไม่ก็ตาม
หากรับจำนำสินค้าจำนวนเดียวกันเป็นประกันก็ย่อมมีสิทธิจำนำในสินค้าเท่าเทียม
กับชก วันจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ซึ่งในวงการธุรกิจจะมีสัญญาเฉลี่ยหลักประกัน
(Security Sharing Agreement) กำหนดสัดส่วนของหลักประกันตาม
จำนวนให้กู้ของเจ้าหนี้แต่ละฝ่ายไป ซึ่งในกรณีนี้หากลูกหนี้ต้องการไถ่ถอนสินค้า
ที่จำนำ ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ทั้งหมดที่ค้างชำระต่อเจ้าหนี้ผู้รับจำนำทุกคน หรือ
ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ที่รับจำนำด้วยกันหมดทุกคน

แต่ถ้าเป็นการรับจำนำสินค้าโดยแยกจำนวนสินค้าออกจากกัน ผู้รับ
จำนำแต่ละคนต่างก็มีสิทธิจำนำในสินค้านั้นแยกจากกัน หากลูกหนี้จะไถ่ถอน
ทรัพย์สินจำนำจากผู้รับจำนำรายใดก็ได้ แล้วแต่คู่สัญญาจะตกลงกันโดยไม่ต้องได้รับความ
ยินยอมจากเจ้าหนี้อื่น

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 354-357.

2.2 ผลทางกฎหมายหลังจากมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการกำหนดให้กิจการไซโลและกิจการห้องเย็นเป็นกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกันกับกิจการคลังสินค้าและเงื่อนไขควบคุมกิจการดังกล่าว พ.ศ. 2535

ประกาศกระทรวงฉบับดังกล่าวออกมาโดยอาศัยอำนาจแห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน จึงมีผลบังคับเป็นกฎหมาย

ตามประกาศฉบับนี้กำหนดให้กิจการไซโลและกิจการห้องเย็นเป็นกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกันกับกิจการคลังสินค้า และให้มีการออกใบรับของคลังสินค้าและใบประทวนสินค้าพร้อมต้นขั้วโดยมีรายการทำนองเดียวกันกับใบรับของคลังสินค้าและใบประทวนสินค้าของกิจการคลังสินค้าและในข้อ 20 ได้บัญญัติว่า "หากไม่มีข้อกำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะ 14 ว่าด้วยการเก็บของในคลังสินค้ามาใช้บังคับแก่กิจการไซโลและห้องเย็นด้วย" ซึ่งหมายความว่าหากผู้ฝากมีความประสงค์จะโอนกรรมสิทธิ์หรือนำสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลและห้องเย็นจะต้องปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในเรื่องการเก็บของในคลังสินค้าตาม ป.พ.พ. มีปัญหาว่าหากมีข้อพิพาทเกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของคู่กรณีในกิจการไซโลและห้องเย็นในลักษณะที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 2.1 ควรจะใช้กฎหมายใดมาตัดสินคดี

ในปัญหาดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นว่า หากคู่กรณีได้ปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในเรื่องการเก็บของในคลังสินค้าโดยถูกต้อง ก็เท่ากับคู่กรณีมีความประสงค์ที่จะนำหลังกฎหมายว่าด้วยการเก็บของในคลังสินค้ามาใช้บังคับ ซึ่งเป็นไปตามหลักความตักดีสิทธิ์ในการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา

ซึ่งนิติกรรมสัญญาดังกล่าวก็เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลควรที่จะนำเอาหลักกฎหมายว่าด้วยการเก็บของในคลังสินค้ามาใช้ตัดสินได้ในฐานะเป็นกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง ตามมาตรา 4 วรรค 3 ป.พ.พ.

มีข้อนำพิจารณาตามข้อ 15 ของประกาศดังกล่าวซึ่งบัญญัติว่า "เมื่อผู้ทรงใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้ามาขอรับสินค้าที่ฝากโดยเวณคินใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้า ผู้ประกอบกิจการต้องส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ทรงใบรับของคลังสินค้า และประทวนสินค้านั้น เว้นแต่จะปรากฏว่าผู้ฝากมีหนี้สินอันเกิดจากการฝากการจำนำหรือจากการให้บริการอื่นใดค้างชำระอยู่ "

บทบัญญัติดังกล่าวคงมีที่มาจากมาตรา 788 และมาตรา 789 ป.พ.พ. กล่าวโดยสรุปก็คือ หากผู้ฝากจะรับสินค้าที่ฝากไว้ในไซโลและห้องเย็นคินไปก็จะต้องเวณคินทั้งใบรับของคลังสินค้าและใบประทวนสินค้า สาเหตุที่ต้องกำหนดให้ต้องมีการเวณคินใบประทวนสินค้าด้วยก็เพื่อเป็นวิธีการตรวจสอบว่าสินค้าที่ฝากไว้มีภาวะผูกพันในลักษณะจำนำไว้หรือไม่นอกเหนือจากการดูจากต้นขั้วที่ผู้ประกอบการเก็บไว้ หากผู้ฝากนำสินค้าไปจำนำ ผู้ประกอบกิจการจะคืนสินค้าให้แก่ผู้ฝากไม่ได้ มีปัญหาว่าหากผู้ประกอบกิจการคืนสินค้าที่รับฝากโดยไม่มีการเวณคินใบประทวนสินค้าเพราะใบประทวนสินค้าอยู่กับผู้รับจำนำ จะถือว่าผู้ประกอบการทำผิดสัญญาเพื่อบุคคลภายนอก (ผู้รับจำนำ) หรือเป็นการทำลายเมิตต่อผู้รับจำนำได้หรือไม่

หลักเกณฑ์ของสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก มีบัญญัติไว้ในมาตรา 374 ป.พ.พ. ว่า "คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งทำสัญญาตกลงว่าจะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกไว้ ท่านว่าบุคคลภายนอกมีสิทธิจะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้โดยตรงได้

ในกรณีดังกล่าวในวรรคต้นนั้น สิทธิของบุคคลภายนอกย่อมมีขึ้นตั้งแต่เวลาที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญา นั้น "

จากบทบัญญัติข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกคือ สัญญาที่คู่สัญญาทำขึ้นเพื่อให้บุคคลภายนอกเป็นผู้รับประโยชน์จากสัญญานั้น ซึ่งสัญญาที่ทำอาจเป็นเอกเทศสัญญาตามพรพ 3 ป.พ.พ. หรืออาจเป็นสัญญาไม่มีชื่อก็ได้ ประโยชน์ซึ่งบุคคลภายนอกจะได้รับจากสัญญานั้นคือการได้รับชำระหนี้ซึ่งอาจเป็นการกระทำการงดเว้นการกระทำ หรือส่งมอบทรัพย์สินก็ได้บุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากสัญญามีสิทธิเรียกให้ผู้รับสัญญาชำระหนี้ได้โดยตรงและเมื่อบุคคลภายนอกแสดงเจตนาเข้ารับสัญญาแล้ว คู่สัญญาเดิมจะตกลงเปลี่ยนแปลงสิทธิของบุคคลภายนอกมิได้

การฝากสินค้าในไซโลและห้องเย็นลักษณะเป็นการฝากทรัพย์สินอย่างหนึ่งซึ่งทั้งผู้ฝากและผู้ประกอบกิจการ (ผู้รับฝาก) ไม่ได้ทำสัญญาว่าตกลงให้ผู้ประกอบกิจการชำระหนี้โดยการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้รับจำนำหากเป็นแต่เพียงว่าผู้ฝากตกลงจำนำสินค้าที่อยู่ในความดูแลของผู้ประกอบกิจการแก่ผู้รับจำนำหากผู้จำนำไม่ชำระหนี้ประธานผู้รับจำนำก็มีสิทธิร้องขอให้ผู้ประกอบกิจการขายทอดตลาดสินค้านั้น ๆ เพื่อนำเงินมาชำระหนี้แก่ตนได้ตั้งนั้น การที่ผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็นคืนสินค้าที่ฝากไว้โดยไม่ได้รับเวนคืนใบประทวนสินค้าทำให้ผู้รับจำนำไม่สามารถบังคับชำระหนี้เอาจากสินค้าที่จำนำได้จึงไม่ใช่การผิดสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก

แต่อย่างไรก็ตามการที่ผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็นคืนสินค้าในแก่ผู้ฝากไปโดยฝ่าฝืนประกาศกระทรวงพาณิชย์ข้อ 15 ดังกล่าวข้างต้นเป็นการ

กระทำโดยผิดกฎหมาย เมื่อกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้รับ
จำนำเสียหายในทางทรัพย์สินเพราะไม่สามารถบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนำ
ในฐานะเจ้าหน้าผู้มีบุริมสิทธิ ถือได้ว่าผู้ประกอบกิจการไซโลและห้องเย็นทำ
ละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจำนำตามมาตรา 420 ป.พ.พ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย